

ШЫН

РСФСР-нин Компартиясынын Тыва рескомунун, Тыва АССР-нин Дээди Сөвөднин болгаш Министрлер Чөвүлелинин органы

Совет Эвилелинин Коммунисттик партиясынын Төп Комитетинин болгаш Төп Контроль

Комиссиясынын каттышкан Пленумунун дугайында

ИНФОРМАСТЫГ ДЫҢНАДЫГ

СЭКП Төп Комитетинин болгаш Төп Контроль комиссиясынын каттышкан Пленуму 1991 чылдың январь 31-де болган.

Пленумга чуталажып көөрүңе дараазында айтыр-ларын кийрген:

1. Амгы байдал дугайында.
2. СЭКП Уставын бүртүктеринге белеткел дугайында.
3. СЭКП-нин норматив-методиктик документтеринин болгаш партия организацияларын организация-политика талазы-биле быжыглаар дугайында.
4. Эвилелден республикаларын компартияларын 1991 чылда бюджетин дугайында.
5. Организациястыг айтырлар.

СЭКП ТК-нын Чингине секретары М. С. Горбачев Пленумга айткан.

СЭКП-нин согулдалып төп органнын составына кирбей турар партиянын республика, край, область, округ комитеттеринин бирги секретары, эвилелден республикаларын компартияларын ТК-ларын ийгилиги секретарлары, төп контроль комиссияларын даргалары, СЭКП-ден СССР-нин улус депутаттары, партия согуларын болгаш журналистарын редакторлары, СССР-нин Чесектик Күштеринин, чалдык ведомстволар-нын база организацияларын төлөөкчүлери Пленумга ажылына киришкен.

СЭКП ТК-нын Чингине секретары оракачтызы В. А. Ивашко бирги айтыр талазы-биле дыңнадыг кылган.

Пленумга санал бергеннер: Ю. А. Прокофьев — партия-нын Москва хооромунун бирги секретары, П. А. Янгин — Партизанск хоорайнын «Центральная» шахтазы-нын электрослесари, Приморск край, А. А. Поморов — партиянын Томск хооромунун бирги секретары, В. В. Григорьев — Белоруссиянын Компартиясынын Витебск об-комунун бирги секретары, И. К. Полозов — РСФСР-нин Компартиясынын ТК-зынын бирги секретары, В. А. Антонов — Вильнюс радио-хемчээкни приборларын эртем-ничилик институтунда партком секретары, Литва ССР, С. П. Гуренко — Украинанын Компартиясынын ТК-зынын бирги секретары, Р. Атаджанов — Ленин аттыг колхозтун даргазы, Улбек ССР Р. Н. Махов — СЭКП ТК-нын даргазынын бирги оракачтызы, Е. Н. Чернышев — партиянын Пермь обкомунун бирги секретары, Е. М. Калинин — партия-

нын Ленинград обкомунун секретары, П. М. Мельников — Октябрь революциянын 50 чымы аттыг «Караган-даутоль» бугурулге каттыжышкынында партком сек-ретары, Казах ССР, М. Г. Алиев — партиянын Дагестан республика комитетинин бирги секретары, Б. И. Олей-ник — СССР-нин Дээди Сөвөднин Националдар Сөве-динин даргазынын оракачтызы, Ю. В. Лав-ренов — Москва демир-орунтун Москва-3 локо-мотив депозунун машинизи, Москва хоорай, Г. Н. Селезнев — «Учительская газета» солунун кол редак-тору, В. Ф. Рымашевский — Латвиянын Компартиязы-нын ТК-зынын ийгилиги секретары, А. А. Малюков — Бело-русиянын Компартиязынын ТК-зынын бирги секретары, Г. П. Казимир — партиянын Красноярск крайкомунун бирги секретары, Н. А. Моисеев — кургак чер шериглери-нин шериг чөвүлелинин кижигуну, политиктик эрелелинин начальниги, М. М. Буржакян — Литва-нын Компартиязынын ТК-зынын бирги секретары, А. А. Бессмертный — СССР-нин даштыгы черектер министри, В. С. Куликов — Нижегородтун С. Орджоникидзе аттыг ушак чүтү бугурулге каттыжышкынынын ажылчыны, И. С. Малаховский — Эстониянын Компартиязынын (СЭКП) ТК-зынын ийгилиги секретары, К. И. Комиссаров — Талиннин курган консерваториянын кафедра эр-елекчиси, Эстон ССР.

Пленумун документтерин белеткээр талазы-биле редакция комиссияларын тургускан.

Бирги айтыр талазы-биле редакция комиссиязынын өмүнээзинден СЭКП ТК-нын секретары А. С. Даасохов чүве чуталаан.

Кирген саналдарын болгаш эдилелерин бүгү талазыг чуталажып көргөн сөлдүндө, «Амгы байдал болган пар-тиянын согулдалынын дугайында» Политиктик медег-ледди хүлээп алган, ону солунга паралаар.

«СЭКП Уставын бүртүктерин дугайында» болгаш «СЭКП-нин норматив-методиктик документтеринин база партия организацияларын организация-политика талазы-биле бы-жыглаар дугайында» СЭКП ТК-нын секретары О. С. Ше-нин ийеткел кылган. «Эвилелден республикаларын компартияларын 1991 чылда бюджетин дугайында» СЭКП ТК-нын черектер эрелекчиси Н. Е. Кручинанын ийеткелин Пленум дыңнаан.

Редакция комиссиязынын өмүнээзинден СЭКП ТК-нын секретары Ю. А. Манаенков чүве чуталаан.

«СЭКП Уставын бүртүктеринге белеткел дугайында», «Партия организацияларын организация-политика талазы-биле быжыглаар дугайында», «Эвилелден республи-каларын компартияларын 1991 чылда бюджетин дугайында» документтерин Пленум чуталажып көргөн сөлдүндө, хүлээп алган: СЭКП-ге согулдалар чорудары-нын болгаш согулдалыг органнын составында дедир келдиртеринин чорумуну дугайында; СЭКП-нин кижигунеринин үндүрүш болгаш партия статистиказынын ду-гайында; СЭКП-нин организацияларын болгаш согул-далыг органнын черек эрелелинин дугайында; пар-тия дамырынын болгаш СЭКП-нин сак-хоо-айыл-агы чорудулажынын үндүрүш талазы-биле; СССР-нин Чес-сектик Күштеринде СЭКП организацияларын кыжыл-нын дугайында; инструкцияларын; а ол ышкан СЭКП-нин партия эге организациязынын секретарынын стату-зуну дугайында; «СЭКП-нин хоочунуну» дугайында; СЭКП-ге дискуссияларын болгаш референдумарын чо-рударын дугайында саавырларын бадылаан.

СЭКП ТК-нын болгаш ТК-нын составында комиссия-нын тургускан, Эстониянын партия организацияларын бадылаан өөренин көөрү-биле Мнаар чорударын Пленум шийитирген, комиссиянын согулазы болза, коммуни-стерин күштерин сырый каттыжтырарын, республика-га хамааты тайбынын болгаш нийттел чөпчөзөжигезин камгалаарын аргаларын дилел тывар болур.

Партия-биле харлаазазы үндүргөн барымдаалааш, А. И. Гельманын СЭКП ТК-нын составында Пленум үн-дүргөн, Г. Г. Гумбаридзе Грузиянын Компартиязынын ТК-зынын бирги секретары турган эзилде амыл-торуд-газын сокатынын биле холбоштыр ону СЭКП ТК-нын По-литбюро кижигунуну хүлээлгезинден хостаан.

ТК-нын кижигуну академик С. С. Шаталиннин парла-тага сөөлгү чүдүлери-биле чөпчөзөшкөзүн СЭКП ТК-нын Пленуму үч чүдүлери-биле өлсөргөйлэп үзөл-ба-далдары Совет Эвилелинин Коммунисттик партиязыга, ылыгыны он Төп Комитетинге кижигун болурунга дүшүпс деп санал.

Эш С. С. Шаталиннин хөдөлүшкүнеринин дугайында айтырарын он калдышмыл экижи элтиген сөлдүндө чуталажып көөрүнгү база саналын СЭКП ТК-нын ээл-лел Пленумунга көөр кылдыр кийрин келдирин СЭКП ТК-нын Президиумунга Пленум дааскан.

Эш Г. И. Янаев СССР-нин оракач президентинге согулгалык-биле база ол абын-дужаага ажылаарыга кунженишкенин өмүнөөзин эрелес чуталазы биле холбоштыр ону СЭКП ТК-нын Политбюро кижигуну, СЭКП ТК-нын секретарынын хүлээлгезинден хостаан.

Эстониянын Компартиязынын (СЭКП) ТК-зынын бир-ги секретары эш Л. Э. Аниусту СЭКП ТК-нын Политб-ро кижигуну Пленум согонан.

СЭКП ТК-нын секретары эш П. К. Лучинский согулган.

СЭКП ТК-нын болгаш ТК-нын каттышкан Пленуму ажыдын оң-биле дооскан.

1991 чыл

февраль

2

суббота

№ 21 (14521)

Садар өртөз 10 көп.

(Чагыдар өртөз 6 көп.)

Хостуг индир

Саналдар,

бодалдар

ШАГААДА...

РСФСР-нин Дээди Сөве-динин доктаалын эзуугаар 1991 чылдын январь 7-нин дыштанар хун кылган. Рос-сия Федерациязында бүгү-ле христиан шашында бердин-ген болган амаа хаммаар-галыг чон ону байырлап дем-дегизин. Оларга тыва улус сестелинин ханьсындан байыр чедирип, нады ажыл-дап, чурттан чорур аш-оорунга эзелек бооп, олар-нын байырлаадыг сестелин үдүшкен дээринге бугурур мен.

Оң-биле кады бо хуннер-де тыва чонуну бодуну национал утас-шынарлыг улуг байырлаа — Шагаа сагышка кирип келдир-ди. Ол байырлап бо чылын фев-раль 15-те болур, ону на-чаар эрттирери? РСФСР-нин Министрлер Чөвүле-нин тайылбырын эзуугаар айыр болза, федерацияда өскө шажын-чүдүлгелер тон-ар январь 7-де ажылааш, бодуну байырлап хунун тусай эрттирер болур дээ. Тыва республиканын баш-таар органны — Дээди Советтин Президиуму, Ми-нистрлер Чөвүлели, оларын удуртукчулары бо айтыр-ын эскербей эрттирер ал-дырар. Чүл ол? Частыгыр бе, азы өдөгөр бийбөчө-неп эртенки ол бе? Рес-публиканын чурттагы чону-нун 60 амыг хуузу тыла-урус дээрн билдинтир-ле болбай.

Ынчангаш январь айда болур Тыва АССР-нин Дээди Сөвөднин сессиязында Ша-гаа хуннеринин дугайында доктаалды кыл-ла чутала-жыл, хүлээп алар боор деп идесер-дир мен.

Калып-ол КУЖУЕТ, эртем ажылдакчы.

КЕДИЛИГ

Кызылдын эт комбин-а-дан бо-лаа турганыдан ул-гатырар деп, чамдын эш-тер санай турар-дыр. Бүг-дүрүлге чыгыш 17-28 муң малды дегерил четтигир турар-дыр деп билдир мен. Мен бодап көөрүмкө, комби-наты он улгатырарган хер-рээ бар бе? Хей ака-төгө-рик, чарыдал үнер ыш-кыл.

Быстың республика бод-на хергелээр-биле ол хире-га малды чылдындып кырып турбас боор ийин. Мал ба-жын өстүрзе кыл. Ынчангаш сөөлгү чылдарда он баш-саын өстүрүп алаш, он са-дып, саарып тургусса-кадык чүвөл? Назы-хары өскөн малдугарларын, ма-ларларын ирт-сегрекиге-терин саларга-даа, өрткө-уней ол эвээш, хей мал үнер апар-дыр. Бо дугайында кым деп ийик койчу? Дү-вүренчиг айтырарын кө-дүрүп, сагыш салып тура-рыл че?

Агаар-бодустун байдалы банксырап, тараа-былаанын үнүжү чыл саналда-ла бак-сырап орап болбай. Ынча-гаш моон сонгар наш тузун малыстан недилик чүвө чок ышкылаш.

Шожаа ООРЖАК, Каа-Хем суур.

Монгуш, 1942 чылда төрүт-түнгөн, Тыва агроулетпур эвилелинин эртем, мурак-чы дуржулга непередир кылдынын начальниги, СЭКП кижигуну, Кызыл хоорай.

Дугержаа Быратович Чоксум, 1949 чылда төрүт-түнгөн, Тыва АССР-нин ХБТЭ-нин начальниги, СЭКП кижигуну, Кызыл хоорай.

Агаар-бодустун байдалы банксырап, тараа-былаанын үнүжү чыл саналда-ла бак-сырап орап болбай. Ынча-гаш моон сонгар наш тузун малыстан недилик чүвө чок ышкылаш.

Шожаа ООРЖАК, Каа-Хем суур.

жүлдөзунин фондузундан ма-териалдыг дузаламчы алды-лар.

Хереглел рыногу

Будурулгелер болгаш де-вискээр аразынын дорт харылааларын шилчир-ин, хостуг өрткөргө хе-риг ту шилчирин болгаш оларын ажыглап эгелээр өрткөргө хе-риг тузалазы биле ул-гатыра бээр, оок түжеле-де республиканын чурттагы чонуну бир чамдын кезин амыдыралга чутула херектиг бараанынын садып ал күш четтестей бээр ийнеке, азы ындыг бараанынын курла-вырлары чедилештер берип болур. Ындыг байдал хер-егел рыногун быжыглап тур-гузар талазы-биле чогуур хемчеглерин аларын, рес-публиканын чазаандан негез бээр.

1991—1992 чылдарын дургузунда республикаже будуруп турар чыг-атке (дук, алгы-кеш, чиг ади, өлүк, ыш, мрамор, чонар-даш-тар, даг-дүгү болгаш өске-даа) үндүзүстө, чоңуңу хер-егел бараанынын кыл-пын үндүрерин будурулге-лерин тудуп тургузарына на-палат салышкыларын бот-тандырып чорудар. Ол-ла уенин иштинде Күзүл-дын алты зон даараар фабрика-зын, Шагаан-Арыт косорга-улустан уст-ышыл наастага чүдүлгелерин фабриказын, дукту, өлүктү болбаазы-ра-дып кылырын бичин бу-дурүлгелерин ажылаага кийер, тудуп индустрия-зын болгаш өске-даа ал-дыр-ларын үлөтүр будурул-гелеринге улустун хергелээр бараанынын кыл-пын үн-дүрерин көрүп турар. Аш-че-мин будуруп үндүрерин хемчээл-ин улгатырарын,

ассортиментин калбар-тын, шынарын экижидерин чедип алыр.

Комиссия садын калба-биле хөгжүдүп, амылат-тып нааппан бараанын ажыл-агый саарылаары хаара тударынын аргазы-биле республиканын бааран-курлавырларын чамдык хем-чээлин өмүнөөн туруп бо-дур. Хелтерин, иднтерин, мебелдин, бажын иштинин эт-херекселерин септе-се-лиринин талазы-биле би-чин будурулгелерин органи-застаары ажыктыг бооп ту-рар. Ол согула-биле буду-рулгелерин болгаш органи-зацияларын курлавырла-рын (мебелдин, тес-е, ри-дмопаларынын болгаш өске-даа чүдүлгелерин) оларга хаара тудуп, ажыглап бо-дур.

Оң-биле чөргөштер республиканын чонуну хергел-ел бараанынын кыл-пын үн-дүрерин көрүлгелери бот-танды-рылганы долдур хандыгын шыадап деп чүве билди-гир. Оон ужурунда бараан-нун будурер чиг эттин хей кезин өске черлерден ты-пан турар ужурулуг.

Садыг организациялар чедилештер турар курла-вырларын тургустунган дорт харылааларын болгаш ба-раанын сөчүр аргазын, ду-залазы биле дилел тывары эр-гежон чутула. Республика-нын орнажылга фондузун чы-гастагына тус чеге будур-гелерин чонуну хергелел бараан-наарын (мебел, кидис иди, дүктөн будуруген кы-дылдар, өлүк, эт) хемчээ-л-ин улгатырарын,

(Уланчымы 2-ги аршыда).

Тыва АССР-нин улус ажыл-агыйынын экономиказын быжыглап экижидеринин болгаш рынок харылзааларынче шилчиринин

Экономикиг реформанын согулазы болгаш

алыс утказы

КОЛ УГЛАНЫШКЫННАРЫ

Реформанын кол согула-зы — хамаатыларын эконо-миктиг ажыл-чорудуга талазы-биле хостуг чоруун болгаш ол үндүзүне улус ажыл-агыйынын шал-кын хөгжүдүзүн болгаш республиканын чоңуңу чагай чорудууа декилеш көсүкү-биле бедирин хан-дыр аргаларын ажыктыг ажыл-агый системазын тур-гузары болур.

Рынок экономиказынын ажыктыг ажылаарын хан-дырарына эге чүдүлгелер тургузуп алары чутула, олар шилчиге уезинин дургузунда тургустунган турар ужурул. Эб чүдүл-чаа экономикагын системанын дараазында үндүзүнерин болгаш принциптерин тургу-зар.

экономикиг субъектинин (будурулгелер, будурул-гелеринин) шуут хостуг чо-руун;

өмүнүн бүгү хевирлери-нин (хуу өмүнү ийиритир-бишаан) юридиктик ден эр-гезинге үндүлелтигден ажыл-агыйын ажыл-чоруду-галыг үр-түңелдери дээш экономикагын субъектинин до-лу харысалгалыг;

ажыл-агыйын ийелешти-г чорутуу бедиле чин болгаш хергелелдеринин негелде-хергелелдеринин база буду-рулгелерге үнер ч. талалары өмүнөөдөрдүн болгаш өмүнөөдөрдүн доктаамал бол-гаштарына дүшүрүлгө-лүзү-бүрү продукциянын «дүрө-

Тыва АССР-нин экономикагын болгаш социал хөгжүлдүзүнүн амгы үдегиде байдалы

Госпланка Програм-масында Тыва-нын экономик-тин болгаш социал хөгжүл-дүзүнүн олзагай чүдүлгелерин

алгыра, республика чурттуг болгаш нома турар де-вискээрлерин декилештин ку-дугу болуп турар. Ындыг чо-руук республиканын эконо-миканын структуразын пын эвес кылдыр тургузуп тур-ганындан тургустунуп кел-ген.

Улус ажыл-агыйынын структуразында аграр сектор улуг үлүг-хууну ээлеп ту-рар. Маалым чер ажылын ажыктыг чорударына агаар-балдык байдалы таарым-чалык эвес бооп турар рес-публикага аграр секторуну колдады бергени ийитизин-биле багай салдарын чеди-рин келген. Ынчангаш агро-улетпур комплексинин хөгжү-дүрүлгө хей түнүг дотация болгаш бюджет хергелери ажыл-агыйын турар. Рес-публика сайзырагай үлөтү-рүп төптөринден ыраа черде турар, демир-орук харылаа-зы чок болганындан де-вискээр аразына харылаа-ларын хөгжүдүрүлгө бер-гелешкенине тааварып тур-ар. Оң-биле чөргөштер моон мурунда үлөлдө бу-дурүлгелер планнаарына, республика иштинге буду-рулгелерин таарыштыр ту-дуп тургузарына болгаш

Рынок экономиказынче шилчиринин кол-кол үе-чадалары

Бирги үе-чаада («Она-хемчеглерин программ-а-зы» будурулге чорудула-зын) темптерин кудула-та-зын, ашкар эргилдешти эки-жидерин, акшанын үнө чоктадырып ажып өрткө-ринге акша хергелерин ко-ммерция банылары бо-дурарын хемчеглерин бот-тандырып чорудары көрү-дүп турар. Ол үе-чаада чаа-бу-биле ажылдап эгелээр-ини старт декилеш өске де-вискээрлер-биле декилеш-тири-биле республикага сан-хуу детимичезин көргүзери көрдүнүп турар. Чонуну хер-гелел бараанынын будуру-лгелеринин хөгжүдү-ринге акша хергелерин үн-дүрүл бээр. Күрүнө өмүн-дү-үнүчүн өске хевирле-ринче шилчирер болгаш хуу өмүнүчү тургузары эге-

Ийги үе-чаданын («Сан-хуу талазы-биле шыкын кызыгаарлаашкынын» бол-гаш өрткөргө тургузарын таарыштыртынычал систе-мазы») байдалдарында күр-е өмүнүчүн өске хевирлерге шилчирер болгаш үрүмкө будурулгелерин хуу өмүн-дө даччыдып бээр калбар, рынокту тургустунуп эге-лээн инфраструктуразы бу-дурүлгө-техника ажыл-а-дыр болгаш чоңуңу хер-гелел бараанынын база ачы-дула чедилгезинин хей-хей хевирлерин күрүнө контролон кызып үндүрер. Акша массаларын көвүдөт-лөзүнчө уланган шыкын кы-сак-хоо болгаш кредит кы-зыгаарлаашкынын ажыл-а-дыр эгелээр. Чонуну орул-галарын социал камгала-рын хандыр болгаш амыдырал

чуртталгазына чедилеш өрүлгалыг хамаатыларга ма-териалдыг дузаламчы көрү-сөөр механизмдер ажылдап эгелээр.

Ушкү үе-чаада («Рынокту тургузуп эгелээр») хер-егел бараанынын болгаш будурулге чөпчөзөжигезинин рыногу быжыгла-тылып, экижи эгелээр. Ры-нок харылаалары калбар, ажыл-агый харылааларын чаа системасы тургустунар.

Дортук үе-чаада («Экономиканын болгаш сак-хоо быжыглап экижидерин доозар») кол утгалыш-кынары болза конкуренция-га туржуп шыдар рынок байдалдарын калбары болгаш ханьылаары, рынок-ту таарыштыр механизм-гери быжыглап тургузары болур.

Улус ажыл-агыйын быжыглап экижидери

Рынок экономиказынче шилчир турар үеде улус ажыл-агыйын чогулмалыг ажылдаарына болгаш хер-егел рыногун быжыктырып тургустунуу дараазында чүд-дүр дузалаар.

«1991 чылда ажыл-агый харылааларын дугайында» РСФСР-нин Хоойлу-зуну тургустунуп келген хары-лааларын быжыктып арты-рарын болгаш продукция, чиг эт, материалдар, по-м-пент кылдылар, үлөтүр болгаш аш-че-м бараанын чорудуп бээрин 1990 чылда турганындан эвээш өске хем-чээл көрдүнгөн керээлери чарып аларын ук Хоойлу-хандырар. Ол чорук продук-ция болгаш бараанын буду-реринин хемчээлин 1991 чылда кудулаатал арганы бээр.

«1991-1992 чылдарда Тыва АССР-нин социал-эко-номиктиг хөгжүлдүзүнүн ду-

КОЛ УГЛАНЫЫШКЫННАРЫ

2-ги арын. 1991 ч. февраль 2.

Культура, уран чүүл болган кино. Салгалдан салгал дамчаан культура-боггуул үсэлн чүүлдэрини, эстистикт кижикидийгени, тогтаадычы дүтээндийгени, детектирини, ыдагалап дамгаларынын болган на-таан тургузарынын, туртук-

гун багдалдарыгта култуу-
раның хөгжүдизинге бюд-
жеттин акша-хорсигизин
болгаш бюджеттен акгы үн-
дизинерин ажыгдары чу-
гула. Курушениң үндүрүп
берген акша-хорсигизин то-
доткай программаларын бол-
гаш төлөвилелдерин сот-
таандарыныч мөөнөтти-
нер ужурулуг.

Ооң-биле кады ол адыр
ортентик немелде кун-дуга

абулбеге да, велетке да да
 анша-херигини ахмиддан ал
 болур болган анчаар арга-
 иин да. Уран, чуул алба-
 черлерини, кишиликсат-
 тавышыкынын болган ес-
 ке да, организацияларын
 чуртакчы чонга чедирп
 турар ерестиг анча да
 чедирлегизни хем чозуле-
 ни Кузурга министрство-
 зу келтирп умурут.
 Делегизни болган буту-
 рлазледин болган устарына
 болган фестивалдарына
 шамадиз черлерини ала-
 ал келген «Тыва» ансам-
 блялары, «Күүл» театр-
 студиясы, «Азия таву» те-

[illegible]

организмизмларини дотикири
улуғ уёғу-дузалығ болуғ.
Күш-культура адырында
тоғарай хоойлау-дүрүм үндөс
дөсүннине ичлирини эрге-
жок чуғула бооп турар. Ооң-
биле болаштыр Күш-куль-
тура болғаш спорт дүдайы-
да хоойлуу хүлөзл алы-
рын. Чурттақкы чоңуу күш-
культураның арғалары-биле
кадыкшыдарынның фондтуу
тургузарын дүгөдөдирин чу-
гула.

Эртең болғаш дөдөи школа.

эртемнерниң талазы-биле ханы
пичинчлээштинер-биле
чөггөдөштүр - тыза АССР-
ниң эртем-техниктиң арга-
шынээн сайзырангайжады-
рыңче база быкыглаарынче
тулганган дузалал эртем-
пичинчилел ажилдарын чо-
рудары чугула.

Бюджеттиң төпчүткөн ан-
дактан тырышкын дачыш

Собирав сабырының Тыва-
да комплекстик кидизин
ССРЭ-ниң Эртемлер акаде-
миязының шугуму-биле:
республиканың минерал-чи-
гиртин арга-шинээн хөгжүд-
еринин болгаш шигирээдин
сабырының теоретиктин үн-
дөзшинери (геологяны, ма-
гмаллогенияны, геотектоника-
ны, минералдыг ыг элти

Тыва АССР-ге бүдүрүлгө
куштерин хөгжүдөрүнүн,
бойдус ажыггалын чөптүт
норударынын экономиктин

ыва дылдың грамматикасы,
ыва дылдың морфология-
ы болгаш синтаксиси, те-
үзү база эмгы байдалы,
ловарьлар тургузары, ли-
ература болгаш теөгү ай-
ылар.

узалал шингилелдер:
СССР-ниң ЭА-ының СС-
ны Тывада комплекстег
илдиз: экологиянын, мй-
ераддыг чиг этти болбаа-
ырадырын артымышын
он технологиянын на-
(Технологияны артымышын)

